

Гост овогодишњег Сајма књига у Београду био је и руски писац Захар Прилепин (1975), којем је за протеклих шест година на српском језику објављено десет књига код различитих издавача. Преведан на двадесет пет светских језика, добитник бројних књижевних награда у Русији и иностранству, Прилепин је својим романом *Обишљ* обезбедио трајно место у историји књижевности, а међу класике су га једногласно сврстали критичари, како његови поклоници, тако и љути политички непријатељи.

Од 1996. године је био члан Национал-бољшевичке (касније забрањене) партије коју је предводио Едуард Лимонов. Као опозиционар потписао је 2010. петицију „Путин мора да оде“. Међутим, поводом Кримске кризе променио је однос према руској политици и у интервјуу од 1. октобра 2014. изјавио: „У Русији се, на овај или онај начин, дешава оно о чему пишем и сањам од средине деведесетих година.“

У марту 2014. осудио је руску културну јавност која је била против враћања Крима Русији. Као главни уредник сајта *Свободнаја џреса* и некадашњи припадник јединица за специјалне намене с ратним искуством из Чеченије и Дагестана, Прилепин је у својству ратног извештача од септембра 2014. године посећивао подручја на којима су се одвијали оружани сукоби на истоку Украјине, на страни самопроглашених Народних Република. Његова запажања су објављивала многа гласила.

Од тог доба пише публицистичке књиге о теми грађанског рата у Украјини. На српском су управо објављене две, *Није шуђи рай* („Самиздат Б92“) и *Писма из Донбаса* („Логос“), а трећа је *Све што мора да се реши*.

Захваљујући Прилепиној посебној наклоности према Србима и осведоченој љубави уредника „Логоса“ Владимира Меденице према руској књижевности, књига *Писма из Донбаса* доживљава премијеру

на српском језику. Прва три писма из јула 2016. године лас-тос су ексклузивно објављена у магазину *Печай*.

Наши медији не пружају информације о томе шта се дешава у Украјини, а и из оног што се објављује углавном се стиче утисак непознавања ствари или погрешна слика. Ево, у *Вечерњим новостима* од 25. октобра на стр. 15 у тексту „Су-

градови су на растојању од 630 километара. Ах, та географија... Све што овде можемо чути је да су на снази Мински споразуми и – нема рата!“

На почетку нашег разговора за *Печай* „сумирали“ смо нашем саговорнику како о ситуацији у Украјини, посебно у Донбасу, те на Криму, медији извештавају српску јавност.

„Мински споразуми су нас-

Разговарала
РАДМИЛА МЕЧАНИН

НА ПРВОЈ ЛИНИЈИ ФРОНТА

На видик у украјинских снага, у баражу поставили смо сто с белим столњаком, отворили конзерве и флаше... Прослава рођендана на првој линији фронта била је Захарченкова идеја. Није ми први пут. Ја знам: кад има Бога, нема страха, нема ризика

коби на Криму“ пише да две књиге *Није шуђи рай* и *Писма из Донбаса* „баве се сукобима на Криму“. Мада је на полуострву Крим мир. А референдумом одржаним 2014. године, без иједног испашеног метка, Крим је проглашен за руску Републику Крим, чији је главни град Севастопољ. Зарађени Донбас је област Новорусије у којој се непрекидно ратује, главни град је Доњецк. Главни

тали 2014. године зато што су у том тренутку сукоби, који су планули у Донбасу између ополченца и украјинских оружаних снага, добили катастрофалне димензије. Рат је буктао на читавој територији Донбаса, у Доњецкој и у Луганској области, а погинулих мирнодопских становника било је у стотинама. По различитим изворима, број жртава од бомбардовања украјинске

армије у градовима је износио од пет до двадесет хиљада лица. И украјинске снаге су имале жртве, тада су говорили шест до осам, а сад од осам до десет хиљада. Вођен је прави правцати ненормални рат. На пример, био сам присутан када су ВСУ (војне снаге Украјине) циљано покушавале три пута да погоде гробље нуклеарног отпада у граду Доњецку, и то специјалним бомбама, најмоћнијим оружјем, названим „ум“. Међутим, то нуклеарно гробље је добро направљено још у доба СССР-а и одолело је не знам више којим све врстама најмоћнијег експлозива. Није ни напукло! Рушили су водоторњеве у градовима, тако да су становници остајали без воде, уништавали су системе за грејање, и наравно, све је то снимљено, може да се гледа, постоје докази за рад ОЕБС-а. И што је најзначајније за то време рата срушено је 80 православних храмова. Претпоставимо да их је седам-осам срушено случајно, да нису били мета, али гледао сам када нигде никог нема у близини, храмови су празни, али по њима бије артиљерија и газе их тенкови. Постоје неопанганске и неонацистичке снаге у добровољачким одредима Украјине, које су повезане с полицијом. Постоје и видео-снимци како су сатеривали заробљенике у храмове и тамо силовали жене, ти снимци су циркулисали и могли да буду повод за истраживање правобранилачких организација европске демократије. Наравно, Мински споразуми су потписани на иницијативу Русије, која је желела да прекине ту ситуацију. Али рат је настављен сутрадан по потписивању споразума. Потписани су 4. септембра, а већ 5. је почела позиционирана борба, битка за Дебаљцево, затим и врло озбиљни ратни окршаји. Око Доњецка је направљена зелена зона на растојањима од по неколико километара, негде на 15, негде на 2 км. Око града је увек било подивљалих украјинских добровољаца који су једва чекали да отворе

ватру, некад са сто метара. Ако су они били у пољима, а ополченци буквално у граду, онда на периферији. Чим запуцају или почну да размењују ватру, украјинска страна неизбежно туче по мирним становницима. У суштини никад није било никаквог примирја. Свакодневно људи гину, по десетине међу оружаним снагама, рањавају по двоје-троје мирних становника. Ево и сада се воде врло жестоке борбе.

А како је све почело? Кажите нам о ономе што се дешавало у фебруару 2014. на Мајдану.

У Украјини су почели огромни митинзи, у почетку студентски, затим су се студентима придружили кијевски интелектуалци, па су почели да стижу људи из Западне Украјине. Треба додати, забележено је да је на Мајдану сваке ноћи дежурало по 300 католичких свештеника, а од православних – ниједан. По обичају, на то је реаговао Исток Украјине. Одавно је познато да се Украјина састоји из два дела међусобно оштро супротстављена, што је било очигледно по резултатима избора. Једна половина Украјине гласала је за прозападне, друга за проруске лидере. Један део украјинског друштва био је за улазак у Европску унију, иако их тамо нико није нарочито очекивао, па нису ни ушли, а други је био за Царински савез – Русије и држава бившег СС-СР-а. То је практично поцепало државу надвоје. Почели су митинзи, на које Југоисток Украјине практично није реаговао. Тај део који је био за ЕУ, иако оријентисан на европске принципе, одједном је опремио многе људе, организоване у добровољачке батаљоне. То је одмах постао ударни одред кијевског антируског Мајдана, и тамо се одједном обрело превише људи које није било могуће контролисати. Они су чинили основну војну снагу за разбијање Донбаса и Истока Украјине. Добровољачке батаљоне су чинили људи украшени фашистичким свастикама, који исповедају русофо-

” То што је радио Моторола није се уклапало ни у каква ратна правила, он је чинио немогуће, кршио је логику ратовања – тај перач аутомобила из Краснодара постао је бог рата “

бију и усмерени су на европске вредности, постоји огроман фото-материјал о томе, и како су организовали поворке бакљоноша у Одеси, Харкову, Кијеву и још којекуда.... При чему су прави узроци за појаву Мајдана били јасни – незадовољство Јануковичевом владавином. Он је био корумпиран, лош председник, али та исправна, правична револуција се врло брзо претворила у русофобичарски пронацистички покрет. Наравно, то је одмах одјекнуло у Луганску, Харкову, Одеси и на Криму, где је и почео отпор: баш нас брига за Европу, ми нећемо с вама, ми желимо Царински савез, и тако је постепено почињао грађански рат.

Рат је безусловно настао у Западној Украјини и у Кијеву, зато што су тамо први почели да заузимају војна складишта, полицијска одељења и да се наоружавају. Док су се у Западној Украјини наоружавали људи, у Доњецку, Луганску и Харкову још се није ништа дешавало. Тек у априлу, пошто је укинут и забрањен руски језик којим су говорили у Украјини, избио је народни устанак у Харкову, Одеси, Луганску и Доњецку, градовима с већинским руским становништвом. А после, у марту или априлу, у Славјанск (бивши Славјаносербск, главни град некадашње Српске аутономне покрајине – Р. М.) стигао је Стрелков, али тада се већ догодио преврат и у Доњецку, и у Луганску, и у Харкову. Стрелков је имао 52 људи, од којих су само шесторица била руски држављани, сви остали добровољци су били држављани Украјине. То је врло битна чињеница јер су веома дуго Украјинци говорили како је Стрелкова послала Русија, да је то руски одред. То није тачно. То су били људи из Украјине, углавном из Кијева и тада још украјинског Крима. И управо у Славјанску је почео оружани отпор. Тамо је из Краснодара дошао Моторола, прво обичан редов, па командир вода код Стрелкова, па командант батаљона. А постепено, корак по корак, Турчинов

је објавио антитерористичку акцију и почео је рат.

Ко је Турчинов?

Вршилац дужности председника, премијер, не знам тачно, али кад је Јанукович побегао из земље, Турчинов је био главни док нису изабрали Порошенка. Кад су изабрали Порошенка, рат се распламсао и у лето 2014. године настала је апсолутна катастрофа за обичан живот. Тамо су Луганск и Доњецк тукли напалм-бомбама и ракетним реактивним системима „град“, све су савњивали са земљом. Мада је украјинска држава објавила да је руска војска ушла на њену територију, ми нисмо деца – јасно нам је да је Донбас постао терен за сукоб НАТО снага и Русије. У Харкову, где живе бројни и проруски и пронатовски људи, вршља много оних који говоре пољски, а они су учесници у отпору. И бројни специјалци из разних земаља. Виђао сам читаве јединице из Пољске, из Грузије, погинуле црнци, врло много људи разних раса, Натових и пронатовских снага које учествују у сукобима на страни Украјине. Говорили су на финском, немачком, турском, пољском. Било их је свуда.

На којој територији конкретно?

На територији Донбаса. Видео сам барем двадесетак њихових пасоша. Очигледно је да постоји и тајни споразум по којем се ти заробљени НАТО официри тихо размењују. Мада украјинска војска приписује свашта ополченцима, понешто би им се и могло замерити, али ополченци нису извршили ниједан терористички чин на територији Украјине, ни у Кијеву, ни у Лавову, ни у Одеси. Ополченци то не раде. Украјина се служи усташким методама и диверзијама. Само за последња два месеца, док сам био тамо летос и јесенас, украјински диверзанти су два пута покушали атентат на Александра Захарченка, првог човека Доњецке Народне Републике. Убили су три официра, више пута су покушавали атентат на легендарног Мото-

роду и, ето, 16. октобра су му подметнули експлозив у лифт. Моторола је послао поруку жени да отвори врата зграде у којој је живео у изнајмљеном стану, ушао у лифт и – погинуо. Говорим само о последња два месеца. Тамо раде украјинске диверзантске групе, а њих

је веома много. Непрекидно их лове. ВСУ води диверзантску борбу, јер зна да није у стању да војним путем победи ополченце, остаје им једино тај начин. Непрекидно једне диверзантске групе гину, на њихово место непрестано долазе други. Да убијају, минирају, дижу у ваздух, пуцају из заседа.

А догађаји у Одеси 2. маја 2014? Дебаљцево и Доњецки аеродром – о томе смо сазнали из ваше књиге Писма из Донбаса.

Град Одеса представља значајну тачку на почетку рата, када су 2. маја 2014. мајданске, неонацистичке групације напале логор проруских антимајданских активиста, сатерали их у зграду Дома синдиката и запалили. Званични број спаљених жртава је 56, али постоје докази да је та бројка вишеструко умањена. Постоје бројни сведоци, нису урачунати људи које су дотукали на улици после искакања кроз прозор, ни многобројни који се воде као нестали, ни преминули у болници под туђим именима, јер су се бојали освете ако се сазна да су били тамо. То колективно спаљивање живих људи изазвало је озбиљан шок у Доњецку и Луганску, али огромно одушевљење и задовољство међу Украјинцима. На друштвеним мрежама су правили вицеве о спаљеним ватницима и спрженим кромпировим златицама. Ватник је традиционална руска зимска одећа постављена ватом, а кромпирова златица – лента традиционалног највишег војног ордена Светог Георгија у Русији, личи на леђа тог инсекта. На тај начин је извршена дехуманизација противника. Тај ужас је утицао на људе у Доњецку и Луганску, почео је масовни прилив добровољаца у ополчење. Схватили су тај чин као саможртвовање, латили се

оружја и тај датум, 2. мај, може се узети за референтну тачку рата. До тада су становници Доњецка и Луганска били ненаоружани. Мислили су да сваког часа може све да се заврши мирно.

А што се тиче Дебаљцева и Доњецког аеродрома, то су две кључне тачке. У принципу то су украјински стратешки положаји, узвишења над градом с којих је врло погодно да се отвара ватра и пуца по Доњецку. Читава Украјина је победоносно пратила како тамо украјински „киборзи“ тобоже воде борбе. Моторолин одред је био водећа снага која их је избацила с Доњецког аеродрома и сабила у обруч, одсекла их у Дебаљцеву до Иловајска. Тада су украјински медији све време лагали како је све у реду, да тамо нема никаквих борби. Украјинска власт се некоректно понашала према својим војним снагама, оставила их је тамо да гину две недеље. Ополченци су стално правили зелене коридоре за повлачење украјинских „киборга“, говорили им да се повуку, али они су остајали и зато их је толико убијено.

Наилазила сам на различите податке о броју погинулих с обе стране, зна ли се барем приближна цифра?

Мислим да нико никад неће сазнати тачан број. Неки наводе да је било двеста-триста хиљада на украјинској страни, ја мислим да је око 2.000 жртава ВСУ. Донбаска страна наводи пет-шест хиљада.

Како може да престане тај рат?

Рат може да престане за минут, само кад САД оду на одмор на две недеље. Тада ће све да се среди и свуда ће бити мир. Одасвуд ће да се повуку оружане снаге, у Кијеву ће да изаберу новог председника, све ће бити нормално. Из Русије се добро види: чим амерички саветник дође у Кијев, одмах, не после недељу ни после месец дана већ буквално сутрадан почиње прегруписавање и офанзива у Донбасу. У исто време кад стиже. Очигледно им доноси неку финансијску траншу, нови до-

” Виђао сам читаве јединице из Пољске, из Грузије, погинуле црнце, врло много људи разних раса, Натових и пронатовских снага које учествују у сукобима на страни Украјине “

говор, мада је за ове две године рата постало јасно да Донбас уопште није украјинска већ суверена територија, без обзира што су је признале само две државе, Сирија и Јужна Осетија.

Запажете ли да се ратови воде по истом сценарију какав је био код нас?

Какав год да је тај сценарио, у Донбасу им није успео. Нису успели да победе Донбас, он је апсолутно суверен. А да су на почетку успели за три дана да дигну у ваздух гробље нуклеарног отпада, не би било ни украјинске војске.

Референдум у Криму је успешно признат, а референдум у Донбасу? Колики је проценат руског становништва у Донбасу?

И тамо је одржан референдум, затим и избори, које Украјина не признаје, мада су одржавани легитимно, надгледали су их међународни посматрачи из Италије и Француске. Тамо живи 95 одсто Руса. Можда и више. А чињеница да је Моторолиној сахрани присуствовало 50.000 особа, један читав град, сама по себи говори о суверености Донбаса. Тада је и украјинска страна схватила да то није њена територија.

Моторола је један од добровољаца из Русије. Осим личних, приватних, хуманитарних и других врста помоћи Руса Донбасу, да ли је руска држава равнодушна према дешавањима?

Не, наравно, Русија није равнодушна. Да није било помоћи Русије, било би много теже, губици би били стотруку већи. Кад је почео рат 2014, ми смо могли за три дана да освојимо сву Украјину. А Захарченко ми је рекао да је тада дошло 1.500 добровољаца из Русије, и верујем му на реч. Нисам адвокат Русије, али то није учињено из више разлога. Слутим да су САД запретиле да ће прећи на ратна дејства, и дуго блефирале да ће ући у отворен рат, а ту су и европски играчи, али не треба скривати ни проблеме у руској привреди. Рецимо, Мариопол смо практично узели, али 80 одсто становника је запослено

у индустрији на којој се заснива сва привреда града, везана за Украјину. Њихове производе не би нико куповао. Ако их одсечемо, ти људи аутоматски остају без посла. Куда и зашто да освајамо?

Значи да ће то потрајати...

Украјину раздиру противречности и незадовољство влашћу, у Кијеву је већ превише власних сукоба, па нека се они обрачунавају међу собом, тамо је неколико политичких групација у власти које су објавиле потерницу за Порошенком. Ситуација као кад је Јанукович изгубио на изборима, изабрали су прозападног Јушченка, па га после три-четири године заменили проруским Јануковичем. За неколико месеци или година исто ће да се догодити с Порошенком. Постоје и економски, политички, дипломатски, војни и још којекакви планови. Није ствар у ескалацији рата. Рецимо, ако ополченци из Донбаса крену у напредовање, нејасно је до које границе треба да стигну, куда да иду, до Луганска, Одесе, Кијева, докле? Зато што је читав Украјина поцепана, једни су за Украјину, други за Русију. У Донбасу је грађански рат.

Од 2014. сведок сте дешавања, најпре као ратни дописник, затим сте свака два месеца одлазили у Донбас својим аутом и о свом трошку возили хуманитарну помоћ и уручивали их на добијене адресе, сакупљали сте средства за те људе, саветник сте Александра Захарченка, првог човека Доњецке Народне Републике и одлично сте упознати са свим што се тамо дешава. Какав је ваш став према томе?

Немам став о томе да ли је исправно или није то што се десило и дешава, али да ће потрајати – потрајаће. Пре или касније ће се завршити,

После више неуспелих покушаја, атентатори су убили легендарног хероја из Донбаса, команданта батаљона и „бога рата“ на чију је сахрану дошао читав један град – 50.000 људи: Моторола (лево)

мислим, сменом проевропске и избором проруске власти у Украјини и ширењем територије Донбаса. Постоји и варијанта поделе Украјине између Румуније, Пољске и Русије, али они имају своју земљу, свој језик и своје право.

Претпостављам да из Београда летите у Донбас јер сте управо завршили прикупљање помоћи за жену вашег пријатеља Мотороле, чијем је најмлађем детету на дан његове погибје било девет дана. Наш разговор

повремено прекидате дописивањем с Јеленом. Како се догодило да у узбуркани град дође неки риђокоси малац, висок 165 цм, одједном стекне опште поштовање и претвори се у митску личност?

Живимо у време шоу-бизниса, филмова у којима се показују Шварценегерови мишићи и свет који влада новцем, па се сматра да више нема јунака из епике. Ето, из Краснодара је дошао обичан човек, физикалац који је радио као перач

аутомобила и постављао споменике на гробљу, због чега га је украјинска страна сматрала ништаком и била љута што је побеђује прост радник. Моторола је био везиста у армији, учествовао је у Чеченском рату, био је патриота, читао књиге, волео музику и сам је реповао, али био је оштроуман, харизматичан, сналажљив у борби, тако да је он један мали шраф... **Уништавао читав механизам?**

Не механизам, просто је уништио сав систем ЦИА у

ЈУНАЦИ ИЗ ЕПИКЕ ПОСТО

Донбасу. Читаву хиљаду специјалаца ЦИА, пољске специјалце, снајпере. То је апсурдно, то је немогуће, то није Холивуд већ реалност. Људи су гледали како он ради. Све је снимљено, постоји видео-материјал. Био ми је пријатељ и прави правцати, реални мит. Човек који је у стању да сломи тврди систем. Зато су му и на сахрани аплаудирали: „Хвала.“ То је био израз свенародне љубави народа Донбаса и Русије, толико људи било је само на сахрани Висоцког.

Памтим белешку с једног сајта: руска државна телевизија је директно преносила једино сахране председника држава, после Јељцинове преносила је Моторолу сахрану. Како се дешава да мали непознати човек постане тако значајан фактор, жива легенда?

Одједном се испоставило да светом не владају шоу-бизнис, ни циновске корпорације, ни специјалне службе, ни велики системи у којима раде професионалци већ може да бане човек с улице који у малом селу заузме парцелицу на најистуренијој тачки фронта, затим окупи тридесет људи, па сто, па двеста. То је Моторола. Одједном се види да је он ненормално храбар, промућуран, суљуд, отворен, шаливџија. С тридесет људи је растеривао артиљерију и тенкове, а тамо на украјинској страни су веровали да је то руска армија, које није било. Једном му је пало на ум да укључи разглас и из свег гласа телали намаз, чеченску молитву. Украјинци су лудачки запуцали на све стране, ужасно су се плашили Чечена, а Моторола, рачунач у армији, све је осмотрио – које оруђе одакле гађа, забележио координате – па ударио по циљу и зачас онеспособио оруђа непријатеља. То је само руска довитљивост. Врло дуго

су држали ту одбрану, неколико месеци, док се није стање стабилизовало. Осим тога, просто се дешава оно чега није било – видео-клипови, тј. гледа се директан пренос рата, као фудбал. Тамо је много новинара, поготово руских ратних извештача који све снимају. Украјинских је било мало, после нису ни радили, није им ишло у прилог да приказују оно што виде. На тај начин стотине хиљада људи гледа паравојног командира, чују му глас – директан пренос рата, као било које спортске утакмице. Кад то види десетак ратних дописника, то не значи ништа, али овако је Моторола брзо стицао славу међу људима, брзо су га запамтили и заволели у народу, не само међу ополченцима. То се није уклапало ни у каква ратна правила, он је чинио немогуће. Кршио је логику ратовања јер су с друге стране били амерички специјалци, британски специјалци, пољски и други најамници. Одједном тај перач аутомобила из Краснодара све разбија у прах и пепео. То је био генијални апсурд садашњег времена.

Чудна ми је изјава ратног дописника Жење Подубног који је рекао да га је Моторола научио да се не плаши на првој линији фронта. Како се човек уопште може научити да се не плаши на првој линији фронта?

О томе постоје различите тачке гледишта. Има људи који сматрају да је страх нормалан. Захарченко је рекао да су у рату побеђивали људи од око тридесетак-четрдесет година, тј. мог и његовог поколења, који имају децу и имају шта да изгубе. Они не хрле у бој. А Моторола је био другачији, млађи, убили су га у 33. години. Причао ми је како је једном јуришао у сиву зону, за њим АТО оре земљу, упада он у блиндажу а за њим се пружа

”
Колективно спаљивање живих људи у Одеси изазвало је озбиљан шок у Доњецку и Луганску, али на друштвеним мрежама Украјинци су правили вице
“

бразда узорана гранатама. Сав шлем и панцир су му били начичкани мецима, а он се смеје и трчи. Људи су га гледали и већ тада им је постао бог рата. Он ми прича и смеје се, увек се смејао и шалио. А седимо ми у рову на првој линији под паљбом, Жења хоће нешто да снимим, Мотор му каже па хајдемо, а он пита како кад пуцају, мрак је, не види се ништа. Онда Моторола отрчи у блиндажу, опет му начичкају прслук и шлем, викне на момке зашто седе, они скоче, оспу паљбу и Жења снимим.

Ове године сте тамо прославили свој рођендан.

Да, прослава рођендана на првој линији фронта била је Захарченкова идеја. На видику украјинских снага, у баражу смо поставили сто с белим столњаком, отворили конзерве и флаше... Није ми први пут. Ја знам: кад има Бога, нема страха, нема ризика.

Кад да очекујемо вашу ратну прозу, после временске дистанце или може да настане у паузи између борби?

Не, може само поезија. Изузетак који потврђује правило је Лав Толстој. На терену борби на Кавказу и у Севастопољу написао је скице, а не приче. Као *Писма из Донбаса*. Сва најбоља Толстојева ратна проза, *Хаци-Мурат*, *Козаци*, *Рат и мир*, настала је много година после ратова, без обзира што није учествовао у њима. То је правило, било да је реч о рату 1812, било да је то Стаљинградска битка из 1943/1944. године. Ово није само моја идеја, не може другачије. Тек после 10-20 година.

Писмима из Донбаса концепцијски припада и просто недостаје упечатљив лик из књиге *Није шући рај*. То је Ринат, тип човека из народа, отац

ОЈЕ – ОНИ СУ У ДОНБАСУ

Девет десетина становништва, 86–90 одсто, подржава Путина, подржава Донбас, Крим, а деведесет посто интелигенцији подржава САД и Украјину. Апсурд. Требало би им одузети звање интелигенције: Захар Прилепин

Казах а мајка Немица, спортиста и пацифиста који се, после виђеног 2. маја у Одеси, ноћима мучи сумњама и колеба. Срце га тера у рат, а глава врти основне заповести свих вера и етика. Не убиј, с једне стране, а с друге – призори неонацистичких зверстава којима се мора стати на пут. И одлази у ополчење. Како се ви, као хришћанин, односите према том питању?

О томе сам разговарао са свештеником. *Нови завет* гласи: „Окрени му други образ, а не каже окрени му задњицу.“ То ми је рекао свештеник. Прво, *Нови завет* не пориче *Стиари завет*, а *Стиари завет* не пориче насиље. Затим је речено: „Не треба опраштати непријатељима Христо-

вим“, а то значи неко дејство, не значи безвољност. Према томе, нећу да се упуштам у религијску схоластику, ја не видим никаквих противречности с тим да људи могу да се лате оружја. Барем их није било за Пушкина, Љермонтова, Достојевског. Зато што је Достојевски, гледајући колоне руских добровољаца које су одлазиле у Србију да се боре против Турака, рекао: Они не иду да убијају, они иду да се жртвују. Према томе, то је хришћански поступак. Нећу чак ни да мислим о тој теми, зато што је бесмислена.

Питам ово зато што су у нашим храмовима, поготово сеоским, често постављене плоче с уклесаним именима мештана жртава рата, а многи су ме питали је ли то супротно православљу.

Мени се чини да је то фаријејство. Јер ако верујемо својим свецима, велики руски светац Сергеј Радоњешки је благословио Дмитрија Донског за рат против Турака. И у вашим храмовима има много светаца који су с мачевима, чак много више него у руским. Ако је црква Божја кућа на земљи, шта ће им мачеви? Да се брију? Треба размишљати о томе. Зар није јасно?

Ваш идеал је нова социјалистичка империја Русија. Зар је могућа социјалистичка империја?

Па, то је само облик живота који ми изгледа прихватљив за људе. Ако смисле неки други облик, немам ништа против. Није ми сасвим јасно – ово је реторичко питање – зашто је Господ Бог смислио зеленаштво, зашто продају готових производа? Изгледа да ми је социјализам, у том облику који је смишљен, много ближи. Зар су у социјализму само уништавали цркве, а зар је у капитализму све добро? Не постоји ниједан други облик друштвеног уређења као међупростор прихватљив за живот обичних људи, они живе или у капитализму, или у социјализму, или у првобитној заједници. Социјализам је негирао хришћанство, а зар је капитализам хришћански? То је апсурд. Схватам ја да је то илузија, али та илузија је барем некако ближе хришћанству, то је илузија заједничке производње, пољопривреде, рада уопште.

А империја? Руска, совјетска империја се шаренила од домородачких народа, сви су живели тако да их нико није истребљивао, за разлику од америчких Индијанаца. Задражали су своје територије, практично сви су само повећали своје бројно стање, тачније 98 одсто од њих. Имају своје букваре, своју религију, своју културу, своје универзитете, свој језик, уметност, поезију. У чему је невоља? У чему је проблем империје? Чини ми се да империја није унификација, империја је најбоља могућност да сви народи са-

чувају свој првобитни лик, то је једно велико одмаралиште, дом за ствараоце, дечји вртић, сви могу да иду тамо... Зашто сваки народ жели да буде главни? Кад је већ руском народу дато то право, кад му је већ понуђено, ако верујемо у Бога, значи да нам је учинио овако како јесте. Руска државност је стара свега хиљаду година, само руска књижевност је старија од француске и немачке, чак и руска књижевност је старија од многих држава, од Румуније, Финске итд. Погледајте мапе из IX века. Тамо нема готово нико, постоји Француска и немачка племена. У Немачкој је тада живело 20 словенских племена којих више нема на планети. А они који су живели на територији Русије пре хиљаду година живе и данас. Глобализација је давно почела.

Како видите актуелну ситуацију у Русији?

Сва руска интелигенција је родом из деведесетих година прошлог века, настала је од момента распада велике државе. Сви су поклоници Европе и присталице умањивања утицаја руске империје. Зато постоје проблеми, наравно, јер такав несклад у перцепцији историје између интелигенције и народа није био одавно. Девет десетина становништва, 86–90 одсто, подржава Путина, подржава Донбас, Крим, а деведесет посто интелигенције подржава САД и Украјину. Апсурд. Требало би им одузети звање интелигенције...

Какав је ваш доживљај београдске публике на представљању Писма из Донбаса у Кући Ђуре Јакшића?

Чудесни, дивни људи који су, чим проговорим, осећали шта причам, реаговали смехом, аплаузима, они деле све наше проблеме, сав наш бол, сваку победу, сваки успех доживљавају као свој. Ту еуфорију нису узели од мене, то су били гласови Русије и Србије, гласови наше прошлости и будућности. То је било вече радости какво се не доживљава. Једноставно, био сам у рају. ●

ФОТО: МИЛАН ТИМОТИЋ